

FIGYELMEZŐ

AZ EGYETEMES LITERATURA' KÖRÉBEN.

Kiadó szerkesztők

SCHEDER, VÖRÖSMARTY, szerkesztő társ **BAJZA.**

HARMADIK ÉV

Pesten.

November' 26. 1839.

47. szám.

Tartalom. Hazai literatura. Urbér. Preyer, a' magyar paraszt elébbi 's jelen állapotja. Vége (*Fabriczy Samuel*).—Gyermekoktatás. Wargá' Kézi ABC-je és olvasó könyvecskéje. — Külföldi literatura. Ország- 's népismeret. Berghaus' 3-d. kötete. — Magyar tudós társaság (választások; köz ülés). — Rendkívüli foidalék. M. acad. igazgatósági jelentés a' társaság' munkálatai 's pénztára' mibenléte 1838. — Kisfaludy-társaság. — Almanachtársaság. — Nyílt levél Landerer Lajostól.

HAZAI LITERATURA.

Urbér.

1) *Des ungrischen Bauers früherer und gegenwärtiger Zustand stb. Von J. N. Preyer stb.*

(Vége).

Ezen, talán igenis hosszú kitérés után, melyre bírálót az érdekes tárgy elragadta, ideje a' megbirálandó munkához vissza térnünk, 's még néhány kisebb észrevételekkel e' különben aligha unalmassá nem leendő bírálót befejeznünk.

A' 75. §-ban alkalmasint nyomtatásbeli hiba van, 's e' helyett: Die einzelnen Bauern, oder ganzen Gemeinden gehören, így kell olvasni: „Die nicht einzelnen Bauern, sondern ganzen Gemeinden gehören“. Egyébiránt a' bírálónak úgy látszik, hogy a' fundusok' különféle nemeit a' következő táblába legjobban sorozhatni:

I-szor. Községek' fundusai.

II-szor. Egyes parasztkéi.

1. Állományosok (Constitutiv-Gründe).

a) Megnépesített fundusok, populosi.

b) Pusztá fundusok, deserti.

c) Felmaradott fundusok, remanentiales.

2. Állományon kívül bírt fundusok, industriales, u. m. irtások, szőlők stb.

A' 83. §-ban szerző a' kaszálót „Tagwerkenek“ fordítja. Igaz, hogy a' kaszáló tulajdonkép annyit jelent, mennyit egy ember egy nap alatt kaszálhat. Utóbb a' dicasteriumok az úrbéri rendbeszedésekben azt követték, hogy egy kaszáló annyi mint *egy szekér szénát* termő rét; ámbár egy szekér 6 mázsát, és 25 mázsát is foglalhat magában, és így ezen mérték nagyon határozatlan. Az 183⁶: 5. cikkely nem mondja mit ért egy kaszáló alatt, és az utóbbi esztendőekben divatba jött *rétbecsülést* (aestimatio pratorum) sehol sem említi, hanem csak a' dülök' osztályozását (Classificatio diverticulatorum); sőt az említett cikkely szavaiból minden erőltetés nélkül azt lehet kihozni, hogy a' kaszálókat is, valamint a' szántóföldeket, mindenütt 1100, 1200 és 1300 négyeszer ölben kívánta számíttatni. Ebből majd végetlen viták támadnak az úrbéri rendbeszedési perekben, és az önkénynek nagy rés fog nyíttatni, ha a' törvényhozás világosabban meg nem magyarázza, mit kíván egy kaszáló alatt értetni. Talán legjobb volna itt is a' földmérő' lánczához ragaszkodni, nem csak azért, mert mind az egy napi kaszáló, mind a' szekér széna nagyon határozatlan mérték, és a'

rendbeszedő földes urat mindig a' becsülők' önkényének veti alá, kik mint parasztok minden esetre ellene vannak érdekelve, és soha el nem felejtkeznek, hogy manus manum lavat, és majd magok is rendbeszedés alá kerülhetnek; hanem azért is, mivel a' kaszáló vagy szekér széna könnyen aránytalanságot hozhat be két szomszéd és egyforma termékenységi határok közt, ha egyszer áll azon elv, hogy egy hiányzó kaszálóért egy hold földet lehet adni és viszont. Legyen p. o. A. faluban egy kaszáló, vagy egy szekér szénát termő rét 3600 négyszeg öltre becsülve, a' mi rossz, hegyes határookban nem ritkaság, tehát A. helységének lakosa egy kaszáló' fejében 3600 □ ölet fog kapni. A' szomszéd B. faluban nem lévén elegendő rét, ennek lakosa egy kaszáló helyett kap egy 1200 ölnyi zabtermő földet. Már most jusson amannak eszébe, réjtét felszántani, három annyi földet, pedig nem rosszabb, lesz belőle, mint emennek van. 'S azért valóban nincs jobb a' földmérő' lánczánál.

Ugyanazon 83. §-ban és másutt is a' szerző sokszor idéz régi királyi resolútiókat, mellyek az új urbéri törvényt sok esztendővel megelőzték. Kérdés: van-e és lehet-e még azoknak kötelező erejük, miután már törvény van? Priora tolluntur per posteriora.

A' 86. §. az eldarabolt telkek' viszonti összeforrasztásáról szólván, szerző a' törvény' ezen szavait: *maga útján*, így fordította: im gewöhnlichen Rechtswege, mi tehát annyit tenne, mint: a' szokott törvény' útján, *solita via juris*; holott azon szó alatt: „*maga útján, sua via*“ a' törvény nyilván nem a' *juris viát*, hanem az *urbéri utat* értette. Hogy pedig ez a' kettő nem mindegy, mind magában értetik, mind pedig az 1832: 6. t. cz. 8. §-ából világos, hol a' királyi haszonvételekre nézve azon eset, mellyben azokat urbéri úton vissza venni lehet, azon esettől, mellyben az csak a' törvény' útján, az illető törvényszék előtt, történhetik meg, világosan meg van különböztetve. Lásd a' 10. cz. 4ik §-át is.

A' 109. §-ban még inkább eltévesztette szerző a' tudományos munkákban elannyira kívánatos pontosságot, midőn szóról szóra ezt mondja: Er (der Bauer) ist berechtigt, in Criminal-Processen bis an das höchste Appellations-Gericht zu appelliren“. Szerző által bizonyosságul felhozott 1836:17. épen nem szól illy általánosan, hanem a' nemtelenek' felebb-

vitelbeli tehetségét a' büntető perekben csupán három esetre szoritja.

A' 120. 's köv. §-okban szerző az irtások' teoriáját szokott világossággal és tömörséggel adja elő. Itt bírálónak egy kis észrevétele van, melly azonban nem szerzót, hanem magát a' törvényt illeti. Tudnillik, az országban nem ritkák az olly esetek, hol az irtás által a' fundus' becse nem növekedett, hanem rosszabbult; hol a' paraszt a' különben hasznót hajtandó erdőt kiirtván, az ekkép nyert földnek első esztendőkben ugyan bő gyümölcsét vette, 's így az irtásra fordított munkabért már régen 's bő mértékben visszakapta, idővel pedig kimerítvén a' föld' termékenységét, melly többnyire távolabb fekvése miatt nem trágyáztathatik, most ugyanazon földet egészen terméketlen, sőt haszonvehetetlen állapotban a' földes úrnak adja vissza; kérdés: vajjon igazságos-e, hogy a' földes úr az illy esetekben is megtérítse az irtásbért, és így a' parasztot megjutalmazza azért, hogy a' fundusát *rosszabbította*? Ennek, úgy látszik, kártékony befolyása lesz az erdőmivelésre, melly a' köztársaságra nézve olly annyira fontos, mert a' földes úr, mintsem hogy a' parasztnak olly reménység alatt, hogy majd száz esztendő múlva erdeje lesz, az általán elpusztított fundust drága pénzen megfizesse, inkább parlagon fogja azt a' paraszt' kezénél hagyni.

A' 216. §-ban szerző' ezen kifejezése: „Wo das Urbarium in der That nie eingeführt worden ist, finden in Zukunft alle Arten Verträge statt“; nagyon homályos, sőt mást is mond, mint a' törvény; ámbár meg kell valani, hogy a' törvény maga is e' pontban nem elég világos, mit eléggé bizonyítanak azon sok ivnyi szóváltások, mellyeknek a' törvény' ezen rendelkezése némelly urbéri perekben alkalmat szolgáltatott.

A' 227. §-nál hasonló észrevétel fordul elő, hol szerző hihetőleg a' deákblól: „*concurrent*“ így fordított: Einfluss *nehme*, holott a' magyar eredeti textus nem parancsolólag hanem csak megengedőleg szól, hogy t. i. a' földes uraság az adó' kivetésébe *befolyhasson*, melly szócskának paizsa alatt némelly földes uraságok szerencsésen ki is bújtak azon teher alól, és az adó' kivetéséről mit sem gondolnak.

A' 292. §-ban igen jól mutatja meg szerző, hogy a' bírák' választásában a' parasztnak most nagyobb joga van, mint a' szabad királyi vá-

ros' polgárainak. De más kérdés, nem fog-e ezen engedély, melyet a' törvényhozás, talán idő előtt, a' demokratiai elvnek tett, ártalmasan hatni a' választásokra, főképp a' nagyobb mezővárosokban, melyekben sokszor számos gyűlévész nép tódul össze? Már Schiller mondotta:

Was ist die Mehrheit? Mehrheit ist der Unsinn,
Verstand ist stets bey Wen'gen nur gewesen.

A' kisebb községekben, melyek egyféle emberekből, telkes gazdákból állanak, a' törvény jó lehet, de a' nagyobbaknál az említett oknál fogva, nehogy t. i. a' nép' alja magához ragadja az igazgatást, talán jó volna kivételt tenni, és electa communitásokat alkotni, azon egy megjegyzéssel azonban, hogy azok' tagjai ne phoenix módjára magok által, mint a' sz. királyi városokban, hanem minden lakosok által választassanak. Egy kis korlátozás itt minden esetre szükséges, annyival inkább, mivel a' földes úr ezentúl csupán az egy bírói hivatalra candidálhat, és így az esküdtekre és kishírákra nézve minden földesúri ellenőrség megszűnt. Súlyegyen mindenben jó.

Meglehet, hogy ezen észrevételek közül némelyek igen csekélyeseknek (kleinlich) látszandának; de épen a' jó könyv és jó törvény érdemlik, hogy még jobba és tökéletesebbé tétessenek.

Fabriczy Sámuel.

Gyermekoktatás.

Kézi ABC és elemi olvasó könyvecske a' duna-melléki H. V. egyházkerületbeni fi- és lányiskolák' számára. Irta W a r g a J á n o s. Első folytatás. Az alsó népiskolának. Ára kőttelen 4 pengő kr. Pesten, 1838. Trattner Károlyi betűvel. Sr. 43 lap.

Korunkban nálunk is nemzeti tárgygyá lett a' nevelés' nagyszerű eszméjének megalapítása 's czélszerű ápolása. Hála az égnek! hogy e' tárgyra fölébredtünk; ne bánjuk hogy nálunk még annak semmi oldala tettelesen kiviva nincs; a' lélek' munkája hosszú, de annak gyümölcsei kimaradhatatlanok: „*das ist der erste Keim der Freyheit, fühlen dass man nicht frei ist, und an welchen Banden man heftet*“; nevelés, műveltség, jólét, okozati viszonyban állnak egymáshoz; az álladalmak' gazdagságát nem arany-, ezüstbányák, sóaknák, vagy messze kiterjedt birtokok teszik, hanem az okos emberfők' száma.

A' nevelés' nagyszerű feladatának valószínűsítésére hatalmas befolyással vannak a' több eszüközök mellett a' jó kézikönyvek. Minagy hiával vagyunk mi ezeknek a' tudomány' csaknem minden ágában 's iskoláink' minden nemeiben: mutatja azon letdolog, hogy ez előttem fekvő ABC a' temérdek ABCék között a' második *), melyly methodice, a' neveléstan' elvei szerint van készítve. Az első debreczeni ref. neveléstani oktató *Zákány József*től a' tiszamelléki egyházkerületi iskolák' számára készítettett. W a r g a' ABCje annál sokkal jobb, már csak azon oldalról is, hogy ebben korszerű helyesírási szabályok követték; Zákányéban pedig a' tiszamelléki superintendensia egy, érdeme szerint jókor elhunyt magyar grammaticai írást akar feltámasztani. A' nemzeti nyelvnek lehetőleg tökéletes ismerésébe jó eleve kell avatni hazánk' gyermekeit.

W a r g a' ABCjében, mint Zákányéban is, a' hangoztatás' módszere (Lautirmethode) van szabályul téve a' tanítóknak. Sokkal világosabb e' módszer' helyessége, mint hogy azt bizonyítani kellene 's refnek több tapasztalásai vannak arra, hogy így egy hónap alatt írni 's olvasni könnyű a' gyermeket megtanítani, midőn azon régi ABCék szerint, melyekben építenek azért, hogy ezt lerontsák, 's melyek mellett az ezeket védők már egyéb erőseget felhozni nem tudnak annál, hogy ez, *mint a' régi szokás tartja*, a' nagy Á-n kezdődik, egy esztendőn túl olvasni tanulókat mindennap láthatni.

Más jelessége ez ABCnek az, hogy ebben az egyes szótagot, nem úgy mint a' régi ABCben, mind érthető egyes szavak. — Egyéb tartalma is igen jeles, 's a' gyermek' ösmerteinek fokonskénti gazdagítására igen czélirányos. Ref. köszönetet mond érte az írónak 's azon egyházkerületnek, melyly illy okos ABC-vel kívánja iskoláit elláttatni, egyszersmind ohajtja, hárcsak minden szüle ezt vagy illyet adna gyermekei' kezébe. **59.**

*) Helyesben: a' harmadik. Első Vajna Antale Kaverau után. — Vesd össze ez ismertetéssel a' Vajna' könyvéét a' Figy. f. é. 24. számában. A' szerk.

KÜLFÖLDI LITERATURA.

Ország- 's népismeret.

Allgemeine Laender- und Völkerkunde.
stb. Von Dr. H. Berghaus.

(Vége).

Egészen különös érdekléssel és kitünő részletességgel vannak leírva a' művelés alatti növények, nemcsak az ismert gyarmati növények: thea, kávé, dohány, gyapot, czukornád, indigo stb., hanem belföldi gabonafajaink is, a' burgonya, bor, fatenyésztés stb.; minden e' tekintetben nevezetes növényfajnak közli Berghaus elterjedése' történetét 's általános áttekintését kereskedésben előfordulásának stb.; néhány szavait kiemeljük a' burgonyáról. „Solanum tuberosum, a' burgonya, Amerikában, a' fölfedeztetés' idején, közönségesen vették, valódi hazáját fölfedezni azonban csak néhány év előtt sikerült. Humboldt hiában keresé azt a' perui Andesekben és Uj-Granadában, hol a' Chen és Quinoa növényekkel vegyítve vették. Előtte Ruiz és Pavon spanyol fűvészek állíták, hogy burgonyát találtak némely dombokon Chancay' környékén, melly város a' perui partvidéken fekszik; de Humboldt' és Bonpland' utazása óta kételkedtek ezen állítás' valóságán és azt gyaníták hogy e' növény nem taláztatik ott vad állapotban. Pavon mindazáltal megmaradt véleménye mellett 's ezt írá Lamberthez: „Solanum tuberosum vadon tenyészik Lima' vidékén, tizennégy órányira ezen várostól a' tengerparton; én magam Chiliben fedezém azt föl“. Még küldött is néhány burgonyát Lambertnek, miket vadon termetteknek tekinte. *Caldcleugh erősíté Pavon állítását és szinte küldé vadburgonyát Chiliből a' londoni kertművelő-társaságnak. Cruikshanks, ki 1830ban Valparaiso mellett talált vadburgonyát 's e' révvárostul tizenöt órányi távolban éjszak felé, Chilit tekinti valódi hazája gyanánt ezen az emberi nem' nagyobb részére nézve olly fontossá lettnövénynek; de Meyen folyvást bizonyítja, hogy nem csak Chili legyen, hanem a' perui Cordillerákon is vad állapotban lelé a' burgonyát. Közönségesen Drake Ferenczet tartják annak, ki a' burgonyát 1573ban Európába hozá; ez azonban, nem csak nincs bebizonyítva, hanem igen kétséges is, ha megfontoljuk, hogy sir John Hawkinsnak 1545ben ugyanazt tulajdonítják; bizonyos ellenben az, hogy 1586ban

Raleigh Virginiából Angliába hozá azt, ha csak már korábban nem eszközlék elterjesztését a' spanyolok, mikép azt Dunal valószínűvé tevé. Támogatja e' nézetet Clusius híres fűvész, ki 1591ben írá le először a' burgonyát, miután azt azon fűvészkertben, mellyet Németországban igazgatott, 1588 óta termeszté. Állítása szerint ő Olaszországból kapá azt, hol bizonyos idő óta részint emberek' számára, részint baromtáplálásra tenyésztették. Mivel pedig ezen adatokat nem igen egyeztetetni össze Raleigh' visszatérte' idejével Angliába, és a' burgonya, átvitele Spanyolországból olasz földre, e' két tartomány' helyzete' tekintetéből sokkal valóbbszinü, tehát minden tévovázás nélkül a' spanyolokat tekinthetjük azon európaiaknak, kik e' drága növényt talán már hódítások' legkorábbi éveiben hozák el hazájuk' földére az ujvilágból. Belgium 1590, Irland 1610, 's Lancashire 1684 óta termeszté először nagyban e' növényt. Még alig mult száz éve, hogy Németországban e' példát követék. Az 1714—1724iki évtizedben kezdék természeteni a' burgonyát Elsassban 's a' sváb és rajnai kerületben, Szászország 1717ben ülteté az első burgonyát, Skótzia 1728ban, Bern kanton 1730ban, Poroszország 1738ban; nagy Fridrik pedig erőszakkal kényteleníté Pomerania' lakosait e' nagy jótétemény' elfogadására. Franciaországban csak igen kevés előhaldást tett a' burgonya' termesztése, míg Parmentier a' 18ik század' közepén olly nagy ösztönt adott arra, hogy már az ő nevét akarák e' növényre ruházni; az 1793iki éhség még nagyobb mértékben mozdítá elő a' burgonyatermesztést Franciaországban. Berghaus még azt csatolhatta volna ide, hogy Németországban leginkább az 1770iki éhség segíté gyorsan előmozdítani a' burgonyatermesztést. Mivel ezen lettdolog kevéssé ismeretes, tehát elmondjuk itt. Schlabendorf gróf, ha nem csalatkozunk a' híres párisi remete' atyja, Sziléziában először kezdé olly nagy kiterjedésben természeteni a' burgonyát, hogy már a' het esztendő háboru alatt azzal leheté táplálni a' hadsereget. Midőn 1770ben olly nagy éhség ütött ki, hogy számos ember veszett el súlya alatt, ezrenként özönlöttek Sziléziába a' csehek, hol burgonyával tápláltattak. Ez időponttól kezdve közönséges lett a' burgonyatermesztés. — A' bortermesztésről értekező czikknel az tünt fel előttünk, hogy Európában éven-

ként mintegy 121½ millió akó bor természetik, mi évenként olly pénzmennyiséget hoz forgásba, mellyel a' gyarmati termékekre fordított tökepenzék épen nem mérközhetnek. A' fatermesztési adatok is igen érdekesekek.

Hasonló módon írja le szerző az állatok' elterjedését földünkön, különös tekintettel az emberekre és hasznos állatokra, 's végre az ásványok' és különösen az erczek' elterjedését. E' szerint e' munka nem csupán természettudományi tekintetben, hanem a' művelődés' elterjedésére nézve is igen tanulságos. Az eddigieket még három kötet fogja követni.

(LB.)

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

Idei, sor szerint tizedik nagy gyűlését az academia nov. 16. kezdé, 's tegnap fejezé be tizedik ülésével. Míg az abból hivatalosan kiadandók előterjesztetnének, a' választások' eredményeit, 's a' nov. 24. tartott köz ülés' tárgyait kívántuk közölni.

Először is, tiszteleti tagokul választattak *Deák Ferencz*, Zala vmegyey' országgyűlési követe; báró *Eötvös József*, a' tiszán-inneni kir. kerületi tábla' köz bírája, és *D. Stáhly Ignác*, kir. tanácsos és egyetemi prof., mind a' három, részint literaturánk, részint nyelvünk' terjesztése körül nagy érdemű férfiak.

Rendes tagul a' nyelvtudományi osztályba, mellynek sorából ez évben Horvát Endre múlt ki, vidéki negyedik helyre *D. Kovács Pál*, az ismeretes dráma- és beszélyíró választatott; a' philosophiai osztályba, hol Nyiry István' halálával ürült meg egy hely, vidéki második r. taggá *Szontagh Gusztáv* nyug. cs. k. kapitány, számos philosophiai, aestheticai 's szépliteraturai dolgozatokon kívül a' „Propylaeumok“ szerzője; végre a' természettudományi osztályba az igazgatóságának, egy vidéki helyre, kinevezés végett fölterjesztettek *Tarcsy Lajos*, pápai ref. coll. physices prof., *Brassai Sámuel*, kolozsvári unit. coll. hist. prof., és *Klauzál Imre*, Károlyi Lajos és Batthyány Gusztáv grófok' jószágigazgatójok.

Levelező tagul az ajánlott írók közül tizenkettő választatott: *Balla Károly*, ismeretes gazdasági író; *Bertha Sándor*, hites és academiai ügyvéd, az 1830ki országgyűlés'

történetírója; *Briedl Fidé*l, sz. Benedek' rendbeli paedag. és aesth. prof., több jeles munkálatok' szerzője a' Tudománytárban, 's a' „Költészi képek“ (Pest, 1837,8. 2 kötet) kiadója; *Csatsko Imre*, győri kir. acad. prof., a' „Tiszta általános természeti jog“ (Győr, 1839) írója; *Erdélyi János* nevelő, 's *Garay János*, ismeretes költők; *Horváth Mihály*, phil. D. váczai megyei pap 's nevelő, egy az academia által másod rangunak elismert történeti pályairat', „Nádasdy Tamás' élete“ (Buda, 1838) és több nagy érdekű hist. dolgozatok' szerzője; *Kiss Bálint*, szentesi ref. pred., a' „Magyar régiségek“ írója; *Kis Ferencz*, h. ügyv. a' pénz- és régiségtudományban nagy jártasságu. különösen a' Tudománytár' olvasói előtt ismeretes férfi; *Lukács Mór*icz, többi közt Byron' szerencsés fordítója; *Szabó István*, guszonai pleb., a' görög anthologia, Aeschines 's egyéb görög szónokok' 's jelenen Homer' fordítója; végre *Vecsei József*, debrecz. ref. collegiumi philos. prof., 's több philos. dolgozatok' lelkes szerzője.

Átmenvén az idej, sor szerint nyolczadik köz üléshez, ezt a' társaság, nov. 24. délelőtti 10 órától 2ig, a' ns vmegyey' teremében, a' rosz idő ellenére is számos hallgatók jelenlétében tartotta. Az elnök' tartalmas megnyitó beszédét követte a'

Titoknoki előadás a' társaságnak 183%-beli dolgairól.

A' társaságnak, most befejezett academiai évi munkálkodásairól kívánván jelentést tenni; minde- nek előtt a' nyelv körüli munkálatokat kell említenem, és pedig különösen a' nagy szótár' munkába vétele, miután annak terve még egyszer átnézetett, példányczikkelyek dolgoztattak, 's a' társaság által közreboesátott Zsebszótár' fonalán az osztályi illetősegek kivonattak volna. E' mellett a' nálunk még pályáiban fekvő hadtudományi műnyelv' kidolgoztatásáról is gondoskodott a' kis gyűlés, felszólítván egyelőre minden e' szakkal foglalkodó hazafit is idevágó keszületei közlésére. minek következtében Virágh József egy csapat általa ajánlott műszavakat már be is küldött. Továbbá pótlekokat a' Zsebszótárhoz Balásházy, Fábíán. Péczely r. tagok irtak össze; az ezen academiai évben megjelent Tajszótárhoz Horváth József rt. Vas és Hont megyeiket, Horváth József lt. Balaton mellekieket; köszönettel fogadta a' társaság több kebelen kívüli hazafiak' szives közléseiket is, így Tatai János lövői plebanus Sopron, Vas és Zala, Makáry György ügyvéd Egerben Heves-Szolnok. Hanák János keg. isk. prof. Nyitrán Abaúj. Ruchietl Miklós Torna megyei, Sümeghy Pál piarista szegedi, Plötz András Abaúj és Csongrád vme-

gyei, Vas József piarista göeseji tájszavakkal neveltek a' társaság' gyűjteményét. 'S midőn ez itt, a' mult évek' szokása szerint, köz helyen megemlittetik, egyszersmind azon reménye fejeztetik ki a' társaságnak, hogy e' munkás részvét nem fog megszűnni a' társaság' szokásait folyvást nevelgetni, hogy az egykor minél teljesebben adathassék a' nemzet' kezébe. Hasonlóképp örömmel vétetett károlyfejérvári kanonok Lukácsi Kristóftól a' magyar és régi örmény nyelvben találató rokon hangu 's értelmű szók' összejegyzése, mik becsesen nevelik a' társaság' tagjai által már befejezett összehasonlítását nyelvünknek, a' mienkkel érintkezésbe jött nyelvekkel.

Nyelvünk' régi emlékeinek, annak mind belső, mind külső történetei tekintetéből gyűjtés ez évben is folytatta a' társaságnak e' részben külön megbízott r. tagja Döbrentei Gábor. Szám szerint ez ízben tizenegy leveltárból 's a' nemz. muzeum' gyűjteményeiből 76 darab irattal neveltetett a' társaság' gyűjteménye a' XVI. századból, 160-nal a' XVII.-ből, 12vel a' XVIII.-ből, használandók a' Nyelvemlékek' gyűjteményében, melynek első kötete tavál óta a' közönség' kezében van, a' másodíknak nyomtatása pedig végéhez közelelt.

— Átmenvén a' tudományi munkálatokhoz, itt a' történettudományi nyomozások érdemelnek első helyet. Ugyanis Kállay Ferencz rt. a' keleti nyelvek' magyar-történeti fontosságáról, valamint a' magyarok' ősi honáról, Jerney János rt. a' magyarországi besenyőkről értekezett, Podhradczky József lt. Sáros-Patak' történeteit, Zermegh János életét adta, Agnes és Beatrix hgnőkről, Balma-újvárosról, Ersekújvárról, sz. Márton' születése' helyéről 's Nádasdy Tamás' hitvallását —, Péczely József rt. a' régi 's új kor' történetirői' becseről értekezett; Hoblik Márton lt. a' Verőce vmegyei néplakodalmi szokásokat írta le. Továbbá Győry Sándor rt. a' fel- és visszatöréslásról értekezett, Vásárhelyi Pál rt. a' Berettyonak a' Bege' módjára hajozhatóvá teteléről, Vallas Antal rt. a' napfogatkozásokról. A' hadtudományi helyre elválasztott első rendes tag Tanárky Sándor, a' hadtudományoknak különösen a' mi nemzetünk fentartására való fontosságáról szóló értekezés' olvasásával foglalta el székét. Wurga János lt. a' philologia' encyclopaediáját folytatta, Horváth Zsigmond lt. a' népnevelésről szolott. A' törvényosztályból Sztrokay Antal rt. a' házassági törvények, szertartások és viszonyok' szemlejét adá. Szalay László rt. Kollár Ádámot mint jogtudóst állítá elő, Szlemenics Pál rt. az öröksegi jóságokról értekezett. Ismét Frivaldszky Imre rt. a' magyarországi közsén-telepeket adá elő. Vegre beszédekkel ülék elhunyt társaik' emlékezetét: Balogh Pál Forgó Györgyét, Bugát Pál Schuster Jánosét, Sztrokay Antal Perger Jánosét, b. Eötvös József Kölesey Ferenczét. Nemeltyek e' dolgozatok közül a' jelen ülé' folytatában lesznek a' közönség elebe terjesztve; 's mind részint a' társaság' Evkönyveiben látandnak világot, részint a' Tudománytarban, a' mennyeiben e' lefolyt évben még ki nem jöttek.

El voltak a' tagok a' nyomtatás vegett beküldött keziratok' vizsgálatával is foglalva. Ugyanis a' mult évről maradtakhoz 9 járult még, különösen

egy egy classica-literaturai, szépliteraturai, philosophiai, historiai, mütani, törvényi, közgazdasági 's két hadtudományi; visszavettett 13, elfogadva lön a' következő négy, u m. A' hellen classicusok' 2d. kötetébe Plutarch' Parallelái, első darab, görögből fordíták D. Székács Jozsef és D. Taubner Károly; ugyan azon gyűjtemény' 3-d. kötetébe: Szikrák a' hellen szonokokból, Szabó Istvántól; a' Külföldi Játékszin' XIX-d. kötetébe: Az epigramm, Kotzebue' vigjátéka, fordítva Kazinczy Gábor által; 's vegre: Az ember' szelleme, Hartmann ut. D. Soltesz János. — A' Tudománytarba küldött 's vizsgálat alatt voltakhoz járult 20 dolgozat; 's közölök elfogadtatott 16, visszavettett 5, visszavettett 1, vizsgálat alatt 3.

Megjelentek a' társaság' utolsó köz ülése óta:

1. Tudománytar (1838) XX-d. kötet, 's (1839) 1—10 füzet.

2. *Magyar tájszótár*, kiadta a' m. t. t.

3. *Nyelvtudományi pályamunkák*, kiadja a' m. t. t., második kötet.

4. *Romai classicusok* magyar fordításokban, kiadja a' m. t. t. Harmadik kötet: J. Caesar' minden munkái' első darabja Szenczy Imrétől.

5. *Közhasznú népi oktató könyv* Edvi Illés Páltól. Második kiadás (a' „Néptanító könyv“ 2. és 3-d. darabja).

6. *Philosophiai anthropologia*. Irta Köteles Sámuel.

7. *Elmélkedések a' physiologia 's psychologia' körében*, különös tekintettel a' polgári és erkölcsi nevelésre. D. Moezi Mihálytól.

8. *Blair Hugo' rhetorikai és aestheticai leczkéi*, Kis János által. Második kötet.

8. *Kazinczy Ferencz' eredeti munkái*. Második kötet, Utazások.

10. *Sebészesség*. Chelius után, Harmadik kötet, ford. D. Smalkovics Mihály.

11. *Eredeti játékszin*; kiadja a' m. t. t. VII-d. kötet: Az Atyátlan. Toth Lőrincztől.

12—15. *Külföldi játékszin*, kiadja a' m. t. t. XIV. kötet: Zaszlotartó, Schröder ut. Molnár Sándor. XV. k. A' levelczök; Esz és sziv, Steingentesch ut. Külkey; Kenytelen házasság, Moliere ut. Kazinczy Ferencz. XVI. k. Rágalom' iskolája, Sheridan ut. Toth Lőrincz. XVII. k. Romeo és Julia, Shakespeare ut. Náray Antal.

16. *Magyar t. társasági névkönyv, astronomiai napkönyvvel és kalendáriummal* 1839re.

Az alaprajz által a' társaságnak kötelességei közé tett játékszini ügy' előmozdítására a' szokott versenyjutalmon kivül, ez évben is egy külön választmány munkálódott, mely a' magyar szinműtárt ismét tizenkilencz darabbal nevelte.

Az ez évi különfele jutalmazásokról külön jelentések fognak szólni.

A' külső tudós testületekkel viszonyát illetőleg, a' társaság ez évben a' florenczi Accademia della Crusca, a' bajor és porosz kir. academiák 's a' philadelphiai philos. tarsaságtól vette évkönyveik' legújabb köteteit.

Örömmel tapasztalta a' társaság ez évben is a' hazafiak' buzgoságát az academiái gyűjtemények' nevelésében. Köszönettel fogadta sokak' kedveskedéseit a' pénzgyűjteményhez, a' kezirattár-

hoz, D. Zipser és Kubinyi Ferencz urak' ásványküldeményök' második szazadát; Horvát Endre' közel hétszáz darab könyvből álló hagyományát; de nem lehet itt és minden alkalommal külön ki nem emelni gróf Batthyány Gusztáv' nagylelkű ajándékát, mely közel harmincz ezer kötetre megyen, 's testvére gróf Batthyány Kázmér' kisebb, u. m. valami 1800 dbra menő válogatott gyűjteményét, mellyekkel ez évben az academia' tudományos segédforrásait nevelettek. A' társaság' ohajtja azon idő' minél eelbbi megjelentet, midőn módja leszen ezeket, a' gróf Teleki-család által felajánlott ritka becsü könyvtárral együtt felállitva, a' közönség' használatának megnyitni.

— Tagjai' sorára tekintvén a' társaság, új vesztésegeket, új hézagokat fájlat. Az igazgató tanácsból báró Pronay Sándort hazánk' egyik legtudósabb, és köz' tiszteletű férfiát ragadta ki a' halál; a' rendes tagok közül Horvát Endrét; Árpád 's több szerencsés eposi művek' szerzőjét a' levelezők' sorából Angyalffy Máttyást, a' gazdasági ismeretek' buzgó terjesztőjét; Buczy Emilt, ki aestheticai dolgozataival vont magára figyelmet, 's utóbbi éveiben Plato' áttételében fáradozott; a' sokféle ágazó munkásságu Gorove Lászlót, 's még élete' utolsó éveben is egy, nemes lelke' irányát jellemző alapítványtétellel biztosítá emlékezeté' fennmaradását; és végre tiszteletű társai közül Guzmics Izidort, a' mind végeiglen buzgon fáradozott ferfiuet, közepen egy áldandó pályának, 's félbeszakasztva őt egy terjedelmes munka' alkotásában, melly literaturánk' díszé leendett. Időrül időre új elmék tűnnek fel, új gyümölcsök teremnek, kárpótlandók bennünket a' vesztésegekert; de még is fájdalmas annyi jókat, kikhez tisztelet, régi megszokás, barátság kötött, mellőlünk kimúlva látni; 's ezek —, sőt a' jobbak' legjobbbbjai közé tartozott, kinek nevet nem lehetett eziment az elváltakhoz illetődés nélkül soroznom.

Erre Péczely József' rt. lelkes előadása következett azon kérdésre: Igaz-e, hogy a' történetírásban hátrább az új kor a' réginel? majd Szalay László r. tagé Kollár Ádám mint jogtudósról, Sztrokay Antal' értekezése a' külön népek' házassági törvényei, szertartásai 's viszonyairól; miket b. Eötvös József' emlékebeszéde váltott fel Kölcsey Ferencz felett. Nem ereszkedünk a' mű' becsének kiemelésébe, a' közönség' azt az academiái Évkönyvek' legközelebbi kötetében veendi; de hivatkozunk a' számos hallgatókra, kiknek szemeikben könyvek csillogtak, szivök dobogott, kik' lelkének minden gondolatja, keblök' minden érzése egygyé olvadt a' szólóéval, hivatkozunk mind azokra, kik a' magyar szónoklat' e' dialmán jelen voltak!

Berekesztették az ülést a' jutalomosztá-

sok, új kérdések' hirdetése, 's az elnök' vég-szavai. Különösen

1. Az 1838ki nagy jutalom, kétszáz aranyban, a' következő két munka közt osztatott fel: *A' háztartás és mezei gazdaság' tudománya*, írta Balásházy János. Első kötet, Debreczen, 1838 és: *Marót bán*, szomorujáték öt felvonásban, írta Fürösmarty Mihály. Buda, 1838. Mint ezekhez közel álló becsüek Gebhardt Ferencz, „Különös nyavalya- és gyógyítástudománya“ 2-d. kötete, és Tarczy Lajostól a' „Természettan, az alkalmazott mathesis-sel egyesülve“, 2-d. k.

2. Az 1837ben kitűzött ezen *nyelvtudományi* kérdésekre: Mellyek a' két hazában és hajdani magyar tartományokban részint fennvő, részint régi emlékekben találtató, azon magyar hangzatu helyirási és család-nevek, mellyeknek eredeti jelentését bizonyossággal, vagy legalább hihetőséggel meghatározhatni? érkezett három munka közül mint *viszonylag* legjobb, a' 3-d. számu nyerte a' 100 arany jutalmat, egy ékesmivű ezüst billikomban. Felbontatván a' jeligés levél, kitűnt a' koszorúzott munka' szerzőjének neve, u. m. Lenkey Zsigmond, pelsőczi ref. lelkész. A' munka nem nyomatik.

3. A' szinte 1837béli ezen *philosophiai* fételre: Nyomoztassék ki a' pantheismus' természetete, eredete, szülő okaival, 's elágazásaival együtt; 's adassék elő, milly befolyása volt a' régi, közép, és újabbkori philosophiai rendszerekre? hat pályamunka érkezett, mellyek közül a' 100 arany jutalom és nyomtatás az 5. számunak íteltetett; a' 3. és 2. számuak dícsérettel említetttek, a' 4. számu pedig *minut hírás* félre tétetett. A' levelek' felbontása után kitetszett, mikép a' koszorúzott munka' szerzője ismét Hetényi János, ekeli ref. pred. 's m. acad. lt; a' másodrangú pedig Wurga János, körösi prof. 's m. acad. lt.

4. A' *drámai* jutalomért vívott tizenhárom szomorujáték közül Hunyadi László című 100 arany jutalomra; *Negyedik László* négy arany tiszteletdíj melletti nyomtatásra; *Első Károly es udvara* dícséretre méltattak. A' felbontott jeligés levelkek az első karbeli munka' szerzőjeül Tóth Lőrincz m. acad. l. tagot, a' másodikénak Gyurmány Adolfot vallották.

A' m. tudós társaság' igazgatóságának

jelentése a' társaság' 1838beli munkálódásairól 's pénztára' mibenlétéről.

A' m. t. t. személyzetében ez év' lefolyta alatt a' következő változások történtek:

Halál által a' társaság két igazgató tagját vesztette el, u. m. gróf Illésházy István kir. asztalnokot és báró Szepessy Ignác pécsei püspököt, egyszersmind tiszt. tagot; továbbá a' rendes tagok közül Schuster Jánost, Perger Jánost, Kölcsey Ferenczet és Nyíry Istvánt, levelezői közül Gelley Józsefet.

Hazai levelező tag nyolcz választatott, u. m. Flór Ferencz, orv. D., Pest városa tiszt. rendes orvosa.

Fogarasi János, hit. ügyvéd Pesten.
Herepei Károly, nagyenyedi ref. collegiumi hittud. prof. 's predikátor.

Kossovics Károly, h. ügyv. 's tbiró Nyitra-Ivánkán.

Pulszky Ferencz, h. ügyv., tbiró 's a' romai arch. intézet' l. tagja.

Szenczy Imre, praemonstrati szerz. kanonok és prof. Szombathelyt.

Tarczay Lajos, pápai ref. collegiumi természetud. prof.

Viola József, orv. D., ananysarkantyús, 's a' moldvai uralk. fejedelem' orvosa Jászvásárt.

Továbbá, rendes tagokká:

A' nyelvtudományi osztályban, Kölcsey' halálával és Guzmicsnak tiszt. taggá létével két hely ürülvén meg, az elsőre Czuczor tétetett, saját kívánságára, által a' történetirási osztályból; a' másikkra Nagy János lt. választatott; Czuczor' kiléptével, a' történetirási osztályba Kossovics Károly lt.; a' mathematicaiba Vásárhelyi Pál lt., a' hadtudományokba Tanárky Sándor lt., a' törvénytudományiba Perger' helyébe Szalay László segédjegyző, azon osztályba vidékivé Zsoldos Ignác lt., végre a' természettudományiba Frivaldszky Imre lt. választatott helybeli r. taggá.

Tiszteletli tagokká:

Guzmics Izidor bakonybéli apát, eddig rt. Széchenyi Istv. gróf és másodelnök.

Teleki József gróf, koronaőr, és elnök.

Igazgató tagokká:

Csáky Károly gróf, Szepes vmegye' főispánja.

Nádasdy Ferencz gr. váci püspök.

Kis gyűlése a' társaság'nak ez évben, a' közebe jött árvízi akadályok miatt csak 52 volt, nagy gyűlés aug. és szeptemberben, 9 ülésel, igazgatósági gyűlése szeptemberben két ülésel.

A. Nyelv körüli munkálatok.

1. A' nagy szótár' mikép dolgozási terve megállapítatott, 's az előkészületek' gyűjtése folytatott. Különösen a) Jászay Pál lt. régi iratokból szedett ki törvény tudományi műszokat; Májér István esztergami lelki segéd a' rézmetszészeti műszavakat próbálta adni; 's a' kis gyűlés egy hadtudományi műnyelvnek a' társaság' illető tagjai által eszközözendő kidolgoztatását rendelte el. b) Magyar mesterekberek' műszavai tetemes mennyiséggel gyűlvén össze, az anyagok' megvizsgálása munkába vetetett. c) A' tájzavak' gyűjteményét Horváth József rt. Vas és Hont, külsők közül Tatay János lövői plebánus Sopron, Vas és Zala —, Makáry György h. ügyvéd Héves- Szolnok vmegyei, Májér István pedig muzslai tájzavakkal gyarapították. Egyébiránt a' Tájzótár' kisgyűlési vizsgálata 's egyszersmind nyomtatása befe-

jeztetett. Itt említendők még, szinte a' nyelvismereti készületekhez tartozólag, ugyan Májér' küldeményéből a' muzslai szójárások, közmondlások és népdalok.

2. Folytatott Döbrentei G. megbízott rt'. kijegyzési után a' magyar nyelvi régiségeknek több hazai levéltárakban kerestetése, iratása; a' Régi magyar nyelvemlékek' kiadása pedig az első kötettel meg is indult.

B. Tudományos munkálatok és kiadott munkák.

1. A' tudományok' előbbvitelére 's terjesztéséhez különféle tudományos értekezések' írásával járultak a' tagok; névszerint a' társaság' kebelében, literatura 's aesthetica' hoz tartozólag Kis J. és Guzmics; a' philosophia 's nevelés körül Kállay, Wurga és Horváth Zsigmond; a' historiában Péczely, Jerney, Podbradecy, Waltherr, Jászay; a' mathematicában Vállas; hadtudományban Tanárky terjeszték elő dolgozataikat; mikhez Bitnicz' emlékbeszéde b. Szepessy Ignác ig. és tiszt. — és Zsivorác Petrovics Fridrik r. tag felett járultak. Mind ezek' részint a' Tudománytárba jelentek meg, részint az Évkönyvben fognak még kijöni.

2. Nyomtatásban megjelentek:

a) *A' magyar tudós társaság' évkönyvei.* III-d. kötet, 5 osztályban, számos képekkel.

b) *Tudománytár*, közre bocsátja a' m. t. t. Szerkesztők Luczenbacher J. és Balogh Pál. XVII—XX kötet, metszetekkel.

c) *Régi magyar nyelvemlékek.* Kiadta a' m. t. t. Döbrentei Gábor' felügyelése alatt. Első kötet, metszetekkel.

d) *Magyar-német Zsebszótár.* Közre bocsátja a' magyar tud. társaság.

e) *Magyar tájzótár.* Kiadta a' m. t. t.

f) *Magyar helyesírás és szoragaztás' főbb szabályai.* A' m. t. t. külön használatára. Harmadik kiadás.

g) *Első oktatásra szolgáló kézi könyv*, vagyis a' legszükségesebb tudományok' öszvesége. Koszorizott pályamunka, írta Edvi Illés Pál, m. t. t. tagja. Másod. bőv. kiadás 5 kötetben.

h) *Az elemi tanítványok' alapronatjai.* Második rangu pályamunka, írta Wurga J. m. t. t. tagja.

i) *Blair Hugo' rhetorikai és aesthetikai leckéi*, angoltól Kis János, m. t. t. tagja. Két kötet.

k) *M. t. társasági névkönyv astronomiai napkönyvvel és kalendáriummal 1839re* Nagy Károly m. t. t. tagtól.

3. A' közhasznu tudományos kézikönyvek' tervezett gyűjteménye' megindítását a' társaság, növekedő költségei 's pénztára' folyvásti szűk ereje miatt, ez évben sem eszközölhetette.

4. El voltak a' tagok olly kéziratok' vizsgálataival is foglalva, mellyek az alaprajz' értelménél fogva kiadatás végett voltak az academia elébe terjesztve. Név szerint, a' mult évről maradtakhoz járult 18, és pedig szépliteraturai 8, classica-literaturai 4, nyelvtud. 1, pszichologiai 1, nevelési 1, hadtudományi 1, és közgazdasági 2. Visszavetett 5, elfogadtatott feltételeesen egy, végkép a' következő négy:

a) *Számolási segéd.* Írta Hradnay Ferencz.

b) *Hadtudomány' elei*, Németből Kiss Károly. Első kötet.

c) *Tibullus' elegiái.* Ford. Egyed Antal.

d) *A' stratégia' elei*, Károly főh. után Tanárky Sándor.

5. Hasonlólag voltak a tagok a Tudománytárba szánt dolgozatok vizsgálatával foglalkozva. A múlt évről maradtakhoz jött ez évben 17; név szerint aetheticai 1, philos.- és nevelési 4, historiai's rokon 9, jogtudományi 1, műtani 2; mellyek közül visszavetett 5, elfogadott 14; 's azóta nagyobb részt meg is jelent.

C. Jutalmak 's pályamunkák.

1. Az 1856ban kitett e' törvénytudományi kérdésre: „Honnan vette eredetét törvényeinkben az ősi javak' elidegenítésének korlátozása? mikép gyakoroltatott az korszakoként? 's a' polgári társaságra nézve általában mik voltak annak hasznos és káros következtései, minden oldalról;“ négy felelet érkezett, mellyek megvizsgálatván, a' száz arany jutalom Kossovics Károly h. ügy. 's Pozsony vmegyei thiróának ítéltetett.

2. A' szinte akkor hirdetett e' természettudományi jutalomtételért: „Készítsék bármely, magyarországi, hozzá kapcsolt tartományokbeli, vagy erdélyi, terjedelmesebb vidék' természettudományi leírása;“ három munka vívott, mellyek közül D. Balogh József, hazánk szikes vidékeiről' nyerte el a' száz aranyat.

3. A' rendszeres esztendei dramai jutalomra, szinte száz aranyban, sőt tiszteletdíjra, avagy csak dícséretre is, a' beérkezett tizenhét vigjáték közül, egy sem ítéltetett méltónak.

4. Az 1857ben kijött magyar munkák közül az évi nagy jutalom, 200 aranyban, b. Jósika Miklós' regényének: „Az utolsó Bátor'“ ítéltetett oda; 's mellette dícséretet nyertek: 1) Péczely József től: A' magyarok' történetei, 2 k. 2) Fényes Elek től: Magyarországnak stb. mostani állapotja, II. d. k. 5) Bitnicz Lajostól: Magyar nyelvtudomány, 2 k. 4) Bugát Páltól: Sebészesség Chelius után, II. d. k. 5) Ugyan attól: Tseharnet' Természettudománya, 2 k. 6) b. Jósika Miklóstól: A' könnyelműek, regény 2 k. 7) Nagy Károlytól: Számítás közönséges jegyekkel. 8) Vajda Pétertől: Társai Bende, regény 3 k.

5. 1849re a' következő új kérdések tétettek ki: a) Történetírás: Fejtsék meg oklevelek 's egyéb régi emlékekből: honnan vette legyen eredetét hazánk' régi várszerkezete, koronként milly változásokon ment az keresztül, mik hanyatlása okai és melly hatással volt e' külön fokain, honunk' köz igazgatására, védelmére, 's általában alkotmányunk' kifejlésére? b) Mathesis: A' görbék' meghatározásában jelenleg a' görbe' mindenkor hossza és érintőinek (tangens) szöge is vétetnek elemekül. Mellyek tehát ezen nézet szerint az első és másod rendű görbék? Vitessenek ezek által összerendészekre (coordinatae), 's adassanak elő főbb tulajdonságaik.

D. Nemzeti játékszin' ügye.

Az 1858 óta fennálló játékszini küldöttség ez évben ismét 18 darabbal gazdagította a' magyar színművek' számát, mellyek azóta nagyobb részt elő is adattak.

E. A' tagok' magányos munkálataik.

Hogy a' haza lássa, mennyiben iparkodtak az egyes tagok, kebelbeli munkálódásaikon kívül, magányos szorgalmok által a' hazai literatura' ügyét előmozdítani; előadatik ebbeli dolgozataik' sora is, a' mennyiben általok bejelentettek, vagy a' titoknoki hivatal előtt tudva vannak.

Andrásy György gr. tt. Angyalffy Mátyás, lt.

Antal Mihály, lt.

Részt vett a' m. t. t. költségein megjelent magyar-német Zsebszótár' szerkesztésében, 's az egész munkának nyomtatási javítását vitte.

Árvay Gergely, lt.

Bajza József, rt.

A' magyar-német Zsebszótár' szerkesztésében folyvást részesült.

Az Athenaeum 's Figyelmező folyóirat' egyik szerkesztője 's írója.

Baldsházy János, rt. *)

A' háztartás és mezeti gazdaság' tudománya. 1 kötet. Debreczen, 1858. 8r.

Balogh Pál, rt. **)

A' Tudománytár' literaturai részét szerkeszté.

Barabás Miklós, Bárány Ágoston, Baricz György, Bártfay László, lt. tt. Bené Ferencz, tt. Benyórszky Zsigmond gr., Beszédes József, lt. tt.

Bitnicz Lajos, rt.

Emlékbeszéd b. Szepessy Ignác, pécsi püspök felett. Kl.

Bírál. a' Figyelmezőben.

Bolyai Farkas, lt.

Brassai Sámuel, lt.

A' füvész' örömei, Athen.

A' Vasárnapi Újságot szerkeszté.

Bresztyenszky Béla, Buczy Emil, Budai Ézsajás, lt. tt.

Bugát Pál, rt.

A' magyar-német Zsebszótár' szerkesztésében folyvást részesült.

Az Orvosi Társ. Flórral szerkeszté, eredeti és fordított értekezései 's bírállataival bővíté.

Bírál. a' Figyelmezőben.

(Tunyogi) Csapó József, lt.

Császár Ferencz, lt.

Cikkelyek az Athen. és Társalkodóban, álnévvel.

Csató Pál, lt.

A' Hírnök és Századunk' egyik dolgozója.

A' „Hajnal“ban egy elbeszélése áll.

(Kőrösi) Csoma Sándor, Csorba József, lt. tt. Czech János, Czuczor Gergely, rr. tt. Deák Zsigmond, Dessewffy Aurél gr. lt. tt. Dessewffy József gr. tt. Dohovics Vazul, lt.

Döbrentei Gábor, rt.

Régi m. nyelvemlékek, kiadta a' m. t. t. Döbrentei' ügyelése alatt 1. k.

Döme Károly, tt. Egyed Antal, lt.

Eötvös József, báró, lt.

Vélemény a' fogházjavítás' ügyében. Pest, 1858. 8r.

Versek. Athen. Értek. a' Társalkodóban.

Fábián Gábor, rt.

A' democratia Éjszakamerikában. Tocqueville után. 2 kötet. Kl. (Mutatványok belőle az Athenacumban).

Fabriczy Sámuel, lt.

Értek. a' Társalkodóban.

(Böloni) Farkas Sándor, lt.

Készületek Erdély' történetéhez. Kl.

Fáy András, tt.

Közös ház, vigjáték. Emlény.

Ész- és szívkalandok. Athen.

Pótlék a' múlt évi jelentéshez: *) A magyarországi adózatok' állapotjáról. 1858. Kl. — **) Értekezések és kritikák a' Tud. Gyűjt.-ben 1855ig.

- Fényes Elek, lt.*
A' gazdasági Ismertető' 2ik félévét szerkeszté.
Ferenczy István, Filinger Leopold, lt. tt.
- Flór Ferencz, új lt. (1853—58.)*
Kisded-ápolás. Pest, 1855.
A' tetszholtak' felélesztésekről szóló tanítás.
Pest, 1855. Sr.
Orvosi Tár, új folyamat, 16 köt. Bugáttal. 1858.
Különös kór- és gyógytudomány, Choulant. ut. KI.
- Fogarasi János, új lt. (1853—58.)*
Diák-magyar műszökönyv a' magyar honi törvény
és országtudományból. Pest, 1855.
— második bővített kiadás. Magyar-
diák részszel. Pest, 1855.
A' magyar nyelv' metaphysicája, vagy a' betűk-
nek eredeti jelentései a' magyar nyelvre alkalmaztat-
va. Pest, 1854.
Egyetlenegy mód a' magyar játékszin' czélirá-
nyos megalapítására. Pest, 1854.
Német és magyar Zsebszótár, 2 részben. Bécs, 1855.
A' szöhelyezésről a' magyar nyelvben. Athen. 1858.
Philosophiai czikkelyek a' Figyelmezőben.
- Frivaldszky Imre, rt.*
Balkány vidéki természettudományi utazás. Más-
odik közlés. Évk. III.
- Fülepp József, (Deáki) Fülöp Sámuel, lt. tt.*
- Gaal József, lt.*
Beszélyek és versek. Athen. Emlény.
Gáty István, lt.
A' táv- és láteső' története. Athen.
- Gebhardt Ferencz, rt.*
Különös orvosi nyavalya- és gyógytudomány' alap-
vonatai. II. k. Pest, 1858. Sr.
- Gegő Elek, lt.*
A' moldvai magyar telepekről, Buda, 1858.
Az egyenes lelkű hivatalviselő. Kőszeg, 1858.
- Gévay Antal, lt.*
Urkunden und Aktenstücke zur Geschichte der
Verhältnisse zwischen Oesterreich, Ungarn und der
Pforte, 2. köt. Bécs, 1858. 4r.
- Gombos Imre, tt.*
- Gorove László, lt.*
A' bánági bolgárokról. Tud. Gy.
- Guzmics Izidor, rt. *)*
Egyházi tár, 12 füzet. Pest, 1858.
Képző erő. Athen.
Bírái. a' Figyelmezőben.
Magyar-hellen dramaturgia, 4ik szakasz. KI.
Győry Sándor rt., Gyurikovics György,
Hegedűs Sámuel lt.
- Helmeczy Mihály, szavaz. pénztárnok.*
Jelenkor és Társalkodó.
*Hercepi Károly, Hetényi János, Hoblik Már-
ton, Hoffner József lt. tt. Horvát Endre rt.*
Értek. a' Társalkodóban.
- Horváth Cyrill, rt.*
Kathen, kún király szomorj. Szeged, 1858.
Jolantha. Szomorj. 5 felv. KI.
Philosophiai vizsgálat Spinoza' rendszere felett. KI.
- Horváth József, rt.*
Dr. Hering' Figyelmeztetése az Organon' megíté-
lése iránt KI.
- Plinius' természethistoriája' fordítása, munka
alatt.
- Horváth Zsigmond, lt.*
Egyházi beszédek. KI.
(Edvi) *Illés Pál, lt.*
Első oktatásra szolgáló kézi könyv. Második
kiadás. Buda, 1858.
A' kis mytholog gyermekek' számára. KI.
Egyházi beszédek. KI.
Értekezések a' Tud. Gyűjt. és Társalkodóban.
Jakab István, lt.
Csel, eredeti opera. Pest, 1858.
Beatrice di Tenda. Opera Romani után. Buda,
1858. 12.
Eskü, opera Olaszból. Buda, 1858.
Utasítás mikép kell világtalan gyermekekkel
kised koruktól fogva czélszerűleg bánni. Németből,
Buda, 1858. Sr.
- Jankovich Miklós, tt.*
- Jászay Pál, lt.*
A' szőnyi béke. Tudtár, 1858.
- Jerney János, rt. (1855—8).*
Historiai, literaturai, diplomaticai és spragisti-
cai értekezések, közlemények és bírálatok a' Hasz-
mulat. 1855., Társalkodó, 1854., Tud. Gyűjt. 1855,
Tudománytár és Athenaeum 1858, folyamaiban.
Vizsgálódások a' régi kún nemzet' nyelvéről. Ko-
szorozott pályamunka, KI.
A' magyarországi karok és rendek, KI.
Kalauz a' m. o. oklevelek' ismeretére; a' levél-
kiadó hiteles helyek' leírásával, 100 hiteles pecsét'
rézbe vésett képét magában foglalva, KI.
A' magyarhoni besenyőkről, székfoglaló érteke-
zés 1858. KI.
Nemzetünk' történeteit világosító eredeti okle-
velek' gyűjtését folytatta.
- Jósika Miklós báró lt.*
A' Szuttin. A' mohilok' gyöngye. Novellák, Athe-
naeum.
Hűtlen hív. Novella, Emlény.
Kacsóvics Lajos, lt.
Gazdasági Tudósítások, kiadja a' gazd. egyesület.
Pest, 1858. 3—5 füz. 8rét.
- Kállay Ferencz, rt.*
Értekezések a' Tud. Gy-ben.
- Karácson Mihály lt. Károlyi György gr. tt.*
Kassai József, lt.
- Kemény József, gróf, lt. *)*
Erdélyország' történeti' tára 2-ik köt. KI.
Epistolae Matthiae Corvini, Uladislai II. Lu-
dovici II. reg. Hung. et Contemporaneorum, adjunctis
notis criticis. KI.
Deutsche Fundgruben zur Geschichte von Sie-
benbürgen. I. Band. KI.
- Kerekes Ferencz, lt.*
A' mathesis tanítása' módjáról KI.
Kis János, rt.
Blair Hugo' rhetorikai és aetheticai leczkái. 2
köt. Buda 1858. Sr.
Értekezések a' Tudtárban.

*) A' múlt évben Guzmics' munkái közt felhozott Zoltárok
és Jób nem az ő dolgozatai.

*) Pótlék a' múlt évi jelentéshez: Notitia historico-
diplomatica Archivi et litterarum Capituli Albensis Tran-
sylvaniae. 2 k. Cibinii 1856. 8r.

Kisfaludy Sándor, tt.

—
—
Kiss Károly,

Rhódus szigete. Tud. Gyűjt. 1838.

Bírálatok a' Figyelmezőben.

Klauzál Imre lt. *Kolosváry Sándor* tt.

—
—
Kossovich Károly új rt. (1837—38).

Ósi javakról. M. t. t. által 1838ban koszorúzott pályamunka. KI.

A' műipar és kereskedés' hajdani állapotjáról Magyarországnak az Academ. által 1837ben koszorúzott pályamunka. KI.

A' polgári főhatalmak' gyakorlásáról. 1835. KI.

Fenyítő törvényszerzésről, készülőben.

Értekezések és Versek a' Társalkodóban.

Kovács Mihály, lt.

—
—
Kovács Pál, lt.

Három feltétel, bűvös daljáték. (Mutatványok az Athenaeumban).

Kölcsey Ferencz, rt.

Vázlatok a' két magyar haza' egyesülése 's Magyarországának a' részekhez való joga felett. Ath. Beszélyek az Emlényben.

Krajner Imre lt. *Lakos János b.* tt.

Lassu István lt.

—
—
Luczenbacher János, rt.

A' Tudománytár' értekező részét szerkeszté 's azt számos okleveli közlésekkel gyarapította.

Magda Pál, lt. *)

Értekezés a' philosophiáról. KI.

Márton József, lt.

Görög' Magyar átlásának javított kiadása.

Mednyánszky Alajos báró, tt.

—
—
Méhes Sámuel, lt.

Szerkesztője az erdélyi Híradónak és Nemzeti Társalkodónak.

Mátray Gábor, lt.

A' Regelő és Honművész folyóiratok' szerkesztője.

Nagy János, lt.

—
—
Nagy Károly, rt.

A' kis geometra. Bécs, 1838. k.8r.

Astronomiai napkönyv 1838ra, (m. t. t. Névkönyv 1838).

Péczeley József, rt.

A' nemzeti gazdaságnak a' nemzeti művelődésre befolyásáról. KI.

Péterffy Károly, lt.

—
—
Podhradezky József, lt. **)

Chronicon Budense, editio secunda. Buda, 1838. 8.

*) Péti. a' m. évi jelentéshez: Az én paradoxumaim vagy azon szempont, melyről nézem a' világot 1831. KI. — Professori bekészítő beszéd, 1834. KI. Értekezések az ember' rendeltetéséről; a' nevelésről, az ember' lépcsőnek akadályairól. 1836. KI.

**) Péti. a' múlt évi jel. Buda és Pest sz. k. városoknak volt régi állapotokról. Pest, 1835. 8r. — A' kozh. esm. tárában, most a' múlt jelentésben hibásan állított, dolgozatai nem állnak.

Zsigmond császár és magyar király' élete egy vaticanumi codexből. Évk. III.

Káldy György' élete. Tudtár.

A' nagyszombati zsidóknak XV és XVI századokban keresztényen gyermekeken babonából elkövetett gyilkosságokról. Tud. Gyűjt.

I. Ferdinandnak oklevele annak bizonyására, hogy a' mai Horvátország a' Szlavonia. Tud. Gyűjt.

II. Mátyás királyhoz tartott üdvözlő beszéd. Tud. Gyűjt.

A' szabad kir. városok' királyi béréről. KI.

II. Rákóczy Ferencz' főben járó pöre. KI.

A' hazai történet' fölvilágosítására okleveleket; továbbá régi magyar szavakat, szójárásokat, példabeszédeket gyűjtött.

Pólya József, lt.

Bíral. a' Figyelmezőben.

Pulszky Ferencz, lt.

Eszmék Magyarország' történeti philosophiájához. Athen.

A' műgyűjtemények' hasznairól. Athen.

Ragályi Tamás, tt. *Sárváry Pál*, lt.

—
—
Schedel Ferencz, titoknok.

A' magyar-német Zsebszótár' szerkesztésében részesült.

Az Athenaeum 's Figyelmező folyóiratok' egyik szerkesztője 's írója.

Schedius Lajos, tt. *Schöpf Auguszt*, *Somossy János*, lt. tt. *Stettner György*, rt. *Szalay Imre*, tt.

—
—
Szalay László, rt.

Themis. Értekezés a' jog' körében. 2ik füz. Pest, 1839 (58) 8r.

Bíral. a' Figyelmezőben.

Szász Károly, rt.

—
—
Széchenyi István gr. új tisz. t. (1831—8).

Hitel. 2ik kiadás. Pest, 1831. Negyedik kiad. 185.

Világ. Pest, 1831. 8r.

Magyar játékszinről. Pest, 1832. 8r.

A' budapesti hid-egyesülethez irányzott jelentés (gr. Andrássy Györggyel). Pozsony, 1835. 8r.

Stadium. I. rész. Lépese, 1835. 8r.

Néhány szó a' dunahajózás körül, pesti Társalk. 1834—8.

Néhány szó a' löverseny körül. Pest, 1838. 8r.

Székkács József, lt.

Egyházi beszéd, a' budapesti özönvíz' napjai után. Pest, 1838. 8r.

Egyházi beszéd, sz. háromság utáni 24ik vasárnapon. Pest, 1838. 8r.

Versék 's fordítványok a' görög anthologiából. Athen.

Szémere Pál, rt.

—
—
Szecezy Imre, új lt. (1836—38).

C. J. Caesar' minden munkái, jegyzésekkel. KI. az acad. által elfogadva.

Rándulás Karinthiába Glockner hegyéig. Tudtár. 1836.

A' gombák. Trattinich ut. Tudtár. 1836.

C. Sallustius Crispus erkölcsi tekintetben. Tudtár. 1837.

China' balgatagsága. Németb. Tudtár, 1838.

Tacitust fordítja. (Mutatvány az Athen. 1837). Fordítványok és bíral. az Ath. és Figyelmezőben.

Szenvey József, lt.

Segéd szerkesztője 's egyik írója a' Társalkodónak

Szilágyi Ferencz, lt. Szilasy János rt.

—
Szlemenics Pál, rt.

Az eskütársakról. — A' kir. consensus' szükségessége' viszontagságai. Évk. III.

Birál. a' Figyelmezőben.

*Szontagh Gusztáv, lt. *)*

Beszállásos, vigj. 1. felv. KI.
Számos philos. nevelési, országtudományi és szép-literaturai bírálatok a' Figyelmezőben.

*Sztrokay Antal, rt. **)*

Lucanus' Pharsaliája, 5—5 könyv. (Koszorú), a' Gik munkában.

A' tájszótárhoz szavakat gyűjtött, az eddigi gyűjteményeket végig nézte kijegyzés végett.

A' törvénytudom. műszótárhoz szavakat gyűjtött.

Tanárky Sándor, rt.

A' hadtudományok rendkívüli befolyásáról az országok' politikai életének fentartására. Székfogl. KI.

Egy hadtudom. műszótár, félig készen, munkában.

Károly herceg' Stratégiájának 2ik köt. munkában.

Tarczy Lajos, új lt. (1857—58).

Természettan az alkalm. mathesissal egyesülve. 2köt. rajzokkal. Veszprém. és Pápa, 1858. 8r.

Népszerű égrajz. Pápa, 1858.

Dramaticai pályáirait, a' Kisfaludy-társaság által koszorúzza. KI.

Ellenbírálat philos. kéziratom' ügyében. Tud. Gyűjt. 1857.

Elmélkedések a' polgári büntetések felett. Tudtár. 1857.

Philos. vázolatok, 's egyéb apró értekezések. Athen. 1857—58.

Eszjog; Széptan az új 'philosophia' szellemében. KI.

Tasner Antal, lt.

Gyepkönyv, és Casinokönyv. Pest, 1858. 8r.

Teleki József gróf, új tiszt. t. (1851—5).

Beszédek 's értek. az Évkönyvek' I. II. III. köt.

A' magyarok' története a' Hunyadiak' korában. Munkában.

Teleki Domokos és László grófok, Tessedik Ferencz, Thaisz András, lt. tt.

—
Tóth Lőrincz, lt.

Szívhangok. Buda, 1858. 16r.

A' gályarab 's leánya, novella; versek, Athen.

Világpolgárság és honszeretet. Athen.

Udvardy János, lt.

—
Vajda Péter, lt.

Ősvilág, Természettud. történeti phantasia. Ath.

A' két Bramin, novella. Ath.

Mágusz leány, novella. Hajnal.

Számos ford. cikkely az Athen. és Figyelmez.

Atila és Buda, szomoruj. KI. (Mutatv. az Ath.)

Vállas Antal, rt.

Egyetemes számtudomány. Pest, 1858. 8r.

Az összművészeti Ismertető' 2d. feléjét szerkeszté.

Erőegyközlény. Tudtár.

Értekezések és Birál. az Athen. Figyelme. és Ismertetőben.

Egyetemes mértan, készülöben.

*) Pótl. a' m. évi jel. Cikkelyek a' Kritikai Lapokban, Társalkodóban. — Életkép. Auro. 1857.

**) Pótl. a' m. évi jel. A' Zsidó jog' az acad. által elfogadva.

Vásárhelyi Pál, rt.

Trajan' művei az Aldunán. Athen.

A' budapesti állolhid' tárgyában. Athen.

's Perger' halála óta annak szerkesztésén dolgozik.

Néhány figyelmeztető szó a' vaskapui ügyben. Ath.

Vass László, tt. Viola József, lt.

—
Vörösmarty Mihály, rt.

Marót bán. Szomoruj. Buda, 1858. n8r.

A' magyar - német Zsebszótár' szerkesztésében részt vett.

Az Athen. és Figyelmezőben, mellynek egyik szerkesztője, értekezések, versek és bírálatok.

Walther László, lt.

Magyar kalendáriumi régiségek. Tudtár.

Warga János, lt.

Az elemi tanulmányok' alapvonatjai. Jutalmazott pályamunka. Buda, 1858. 8r.

Elemi ABC és elemi olvasó könyvecske. Első folyamata. Pest, 1858. 8r.

Philosophiai nézetek. I. A' társasági alkuról. II. Az egyenlőségről. Athen.

Nyilatkozás a' Hegel' philos. tárgyában. Athen.

Eltvésezés feletti világosítás ugyanazon tárgyban. Athen.

Bírálatok a' Figyelmezőben, Tudománytárban.

A' philosophia' encyclopaediája, munkában; egy része a' m. t. t. által el is fogadva.

Wesselényi Miklós, b. tt.

—
Zsivora György, lt.

Emlékbeszéd Petrovics Frídrik rt. felett.

*Zsoldos Ignác, rt. *)*

N. hány szó a' homi köz hátsorságról. Pest, 1858. 8r.

Életpálya. Pápa, 1858. 16.

Népszerű erkölstudomány. KI.

A' szolgabírói hivatal' köre készülöben.

Mi az academia' gyűjteményeit illeti, azok a' hazafiak által folyvást dícséretes figyelemmel pártoltattak. Köztök gróf Batthyány Gusztáv, közel 50 ezer kötetre menő rohonzi könyvtára' felajánlásával első helyt áll. — Egyes darabokkal kedveskedtek:

I. A' könyvtárnak: Athenaeum' kiadói, Bárány Agoston, Benczúr József, Cherier Jozsef, Chorin A., Csicsmanczay József, Czéch János, Czilchert Robert, gr. Cziráky János, Dálnoki Inceze József, Gasparich Kilit, Gebhardt Fer. Gottvald Gáspár, Hammerschmidt Ferd., Horváth Cyrill, Daniel és Mihály, Irinyi János, Ivanics Zsigmond, Jakab István, Jónás József, Kacsokvics Lajos, Karacs Teréz, Katona Elek, Kazinczy Gábor, Kecskeméthy Dániel, Kolossvári Sándor, Kovács Pál Pozsonyban, Körmöczy Imre, Kún Pál, Magda Pál, Mátray Gábor, Matusik András, Mészáros Imre, Miskolezy István, Nagy Károly és Pál, Pawlovics Tódor, Peregriny Elek, Polczer, Pongrácz Lajos, Pusztay Sándor, Réczey Imre, Saska Károly, Schmidt Antal, Spányik Glycer, Sujánszky Antal, Szaniszló Ferencz, Székács József, Szemere Bertalan, Szenczy Ferencz, Szép Ferencz, Szergel János, Szilady Károly, Szöllösy Ferencz, Tarczy Lajos, Taubner Károly, gróf Teleki József, Tóth Lőrincz, Vállas Antal, Vörösmarty Mihály, Weber Simon, Weisz Sámuel, Zsoldos Ignác; — továbbá több egyházi megyék, a' Gazdasági-Egyesület, és pesti nevendék papság; *kül-földi*: Vogt Vilmos giesseni prof.

*) Pótl. a' m. é. j. e'. Philos. pályamunka az acad. 1854ki kérdésére, illy jelleggel: Facturamae opera: pretium sim. stb. 1858. KI.

2. *A' kéziratárnak*: Császár Ferencz, Csorba József, Deáki Zsigmond, Enzsel R. Sándor, Gorove László, Gozsdu Emmánuel, Lugossy József, Rác Alajos, Szenczy Ferencz, Taly Gáspár, gróf Teleki József; — *külföldi*: Noy Caesar Velenczében.

3. *A' pénzügyütemény*: Adamich Sándor, Holók Imre, Külkey Henrik, Maurer László, Pap Melkiz-dek, Pongrácz Lajos, Rác Alajos, Schedel Fejencz, Simon Ferencz, gróf Széchenyi István, Szergej rános, Tatay János, Torok Sándor, Vojtanek András.

4. *A' természetiek' tárát*, besztercebányai prof. D. Zipser egy magyar ásványgyütemény' első százával nevelte.

Végre a' külső akademiák közül a' berlini, müncheni, az amerikai philos. 's a' esch kir. t. társaság küldék be évkönyveiket, az angol Record-Commission pedig valamennyi kiadásait.

II.

A' M. TUDÓS TÁRSASÁG' TÓKEPÉNZALAPJA

1838 végével.

Alapítványok, adományok 's kamati hatodokból:

	peng.fr.	kr.
1826ban.		
Gróf Széchenyi István . . .	60,000	—
Gróf Vay Abraham . . .	8,000	—
Gróf Andrásy György . . .	10,000	—
Gróf Károlyi György . . .	40,000	—
Gróf Széchenyi Pál . . .	10,000	—
Gróf Batthyáni Iván . . .	10,000	—
Ifjabb gróf Esterházy Mihály	10,000	—
Neczpáli Justh Gábor . . .	1,000	—
Gróf Teleki József, Ádám, Sá-	5,000	—
muel és László testvérek . .		
Ifjabb gróf Esterházy Károly	10,000	—
Pallini Inkey Imre . . .	1,000	—
Gróf Festetics László . . .	10,000	—
Szepesi Szabó István . . .	200	—
Gróf Pálffy Ferencz' holtig-aján-		
lata évenként 400 p. fr.		
1827ben.		
József Főherczeg Nádor . . .	10,000	—
1828ban.		
Gróf Cziráky Antal . . .	3,000	—
1830ban.		
Pápay Sámuel . . .	1,000	—
Hg. Batthyáni Fülöp . . .	40,000	—
Gróf Keglevich János . . .	4,000	—
Gróf Zay Károly . . .	2,000	—
Báró Mandell Károly . . .	1,000	—
Kopácsy József püspök . . .	1,000	—
Jankowich Miklós . . .	1,000	—
Gróf Károlyi István . . .	20,000	—
Gróf Károlyi Lajos . . .	10,000	—
Sz. kir. Buda fővárosa . . .	2,000	—
Sándor István' hagyományaképen		
az ország' pénztárából 8840 fr.		
's az ebből származott 's e'		
tökéhez rótt 967 fr. 's 6 kr.		
kamatokkal együtt . . .	9,807	6
Vedres István . . .	200	—
Összesen	280,207	6

	p. fr.	kr.
Általvétel		
	280,207	6
1831ben.		
Vághy Ferencz . . .	400	—
Hont vmegye' küldeménye . .	20	44
1831ben lefizetett kamatok' 1/6da		
a' Festetics László gr. egész		
évi kamatjával 2665 fr. 's hi-		
telezéskor e' mennyiséghez		
toldván a' pénztárból summa-		
kerekítésül 747 fr. 's 10 kreztart		
teszen ez évi tőkésített ka-		
mati mennyiség . . .	3,412	10
1832ben.		
Báró Prónay Sándor . . .	2,000	—
Ürményi Ferencz . . .	2,000	—
Bujánovics Sándor . . .	400	—
Villax Ferdinand zirczi apát .	1,000	—
Győri evang. gyülekezet' köz		
adománya . . .	231	10
Fejér vmegye' két rendü kül-		
deménye . . .	610	24
Kolozsváry Sándor kanonok . .	400	—
Dóme Károly kanonok . . .	300	—
Perlaky Károly . . .	100	—
Kálmán János plebános . . .	100	—
Sz. kir. Fiume városa' öt év alatt		
lefizetendő 1000 fr. alapítvány-		
tökéjének lefizetett első ötöde	200	—
V. Ferdinand magyar király Ó		
Felsege' adománya . . .	10,000	—
Nagy-Szombat sz. kir. város'		
küldeménye . . .	200	—
Báró Szepeszy Ignác püspök' holt-		
ig-ajánlata évenként 600 p. fr.		
Gévay Antal' holtig-ajánlata éven-		
ként 50 p. fr. . . .		
1832ben fizetett kamatok' 1/6da,		
a' Festetics László gr. egész		
évi kamatjával 3673 fr. 30 kr.		
's a' hitelezéskor a' pénztár-		
ból summakerekítésül töltött		
8 fr. 26 krral teszen az ez évi		
kamat- mennyiség tőkésítve .	3,681	56
1833ban.		
Bács vmegye' küldeménye . .	552	—
Matus Ferencz tapi plebános' ha-		
gyomány . . .	45	36
Nyitra vmegye' alapítványa . .	1,000	—
Illós József' hagyomány . . .	40	—
Komárom vmegye' küldeménye	500	52
16 szepesi város' küldeménye	200	—
Kőszeg városa' küldeménye . .	5	—
Fiume városa' 1000 fr. alapítvány-		
tökéjének 2dik ötöde . . .	200	—
1833ban fizetett kamatok' 1/6da,		
a' Festetics László gr. egész		
évi kamatjával 3473 fr. 's 37 5/6		
kr. 's a' summakerekítés miatt		
a' pénztárból töltött 8 fr. 53 1/6		
krral az ez évi kamati mennyi-		
ség tőkésítve teszen . . .	3,482	31
1834ben		
Mosony vmegye' alapítványa . .	89	36
Kovács János' alapítványa . . .	1,000	—
Torontal vmegye' gyüteményé-		
hez adott: Mocsonyi János 100		
fr.; Bydeskuthy Lajos 10 fr. ;		
Törökbecsei urodalom 100 fr. ;		
Nagyszentmiklósi járás' közsé-		
gei 124 fr. 24 kr. ; Nagykikin-		
dai kerület 80 fr. ; Gróf Gyulai		
Albert 50 fr. ; Endrődy József		
100 fr. ; Lázár Ágoston 400 fr. :		
Összesen	512,179	5

	p. fr.	kr.		p. fr.	kr.
Általvétel	512,179	5	Általvétel	526,795	45
1834ben.			1836ban.		
Karácson István 100 fr.; Nikolics János 100 fr.; Dadányi Konstantin 100 fr.; Damaszkín Antal 100 fr.; Malenicza Miklós 100 fr.; mind ezüstben 's így összeleg az egész adakozás	1,464	24	Gr.Esterházy Miklós' alapítványa	4,000	—
Ittebei Kis Antal' holtig-ajánlata évenként 100 fr.			Fiume városa 1000 p. for. tőkealapítványának utolsó ötöde . . .	200	—
Bács vmegye' újabb küldeménye	100	6	Kőrösi Csoma Sándor' küldeménye alapítványul 200 darab arany az akkori pénzkelet szerint . . .	940	—
Csekonics János' holtig-ajánlata évenként 48 fr.			1836-ban fizetett kamatok' 1/6da a' Festetics gr. egész évi kamatjával . . .	3,485	14
Gróf Teleki József, régi pénzgyűjtemény - öregbítésre . . .	2,000	—	Bohus János' holtig-ajánlata 200 f.		
1834-ben fizetett kamatok' 1/6da, a' Festetics gróf' egész évi kamatjával együtt . . .	4,145	20	1837ben.		
Károly főherceg' 10,000 fr. alapítványa, de a' melly csak 1844től gyümölcsözend az academia' százától öttel.			Szabadka sz. k. város' alapítványa	300	—
1835ben.			Fodor Pal kir. tan. hagyomány	100	—
Frányova mezőváros' küldeménye	2	—	N. Enyedi Casino-egyesület' küldeménye . . .	40	—
Nákó János' alapítványa . . .	1,000	—	Külkey Henrik' ajánlata . . .	31	26
Farkas Sándor' alapítványképen visszaajándékozott 200 darab aranya akkori pénzkelet szerint	940	—	Mayer János szepes-vmegyei fi' 's londoni szűcsmester' küldeménye . . .	50	—
Névtelen' adománya . . .	88	12	1837ben fizetett kamatok' 1/6da . . .	3,499	10
A' kolosvári unitar. főiskolai olv. társaság' küldeménye . . .	5	—	Perlaky Dávid 50 példány „Történeti adatok“ czimű könyvéből ára 20 kr.		
Házy Aloiz' hagyomány . . .	500	—	Kucsera Lőrincz 100 péld. „Ért. a' rövid utu visszatételről“ czimű könyvéből, ára 30 kr.		
Fiume városa' 1000 p. fr. tőkealapítványának 3dik és 4dik ötöde . . .	400	—	Hrabowszky Dávid 30 példány „Utazási rajzok“ munkájából, ára 2 fr. 40 kr.		
1835ben fizetett kamatok' 1/6da, a' Festetics gróf' egész évi kamatjával együtt . . .	3,721	36	1838ban.		
Forgó György' hagyomány 1000 p. fr. melly még nem fizettetett le, és egy 4 pCtel kamatozó Rothschild-kötelezvény-sors.	250	—	Perlaky D. Kucsera Lőrincz, 's Hrabowszky Dáv. imént említett munkáik elkelt néhány példányi árából . . .	28	—
Gr. Pálffy Eufémia szül. de Ligne hgasszony' hagyomány — melly a' végintéző testvérének, b. Spiegelnének, halála után jutand az academia' birtokába — 2500 fr.			Perlaky' gyűjteménye Győrött	40	24
			1838-ban fizetett kamatok' 1/6da (Buda fővárosa' alapítványa százától öttel, a' Forgó' hagyományából Rothschild sors-kötelezvény száztól négygyel, a' többi hattal kamatozván)	3689	52
			Ezen kívül 1398 pengő for. holtig-ajánlat évenként		
			'S így az egész gyümölcsöző tőkepénzalap 1838 végével . . .	545,197	49
Öldal	326,793	43			

FŐPÉNTZTÁR' ÁLLAPOTJA 1838 végén.

Bevétel.		p. fr.	kr.
1837ki pénztári maradvány	7,134	55 ²⁰ / ₁₀₀	
Lefizetett alapítványok 's adományokból	527	36	
Alapítványi kamatok 's évenkénti holtig- ajánlatokból	18898	—	
Hitelezvényi kamatokból	3241	12	
Szállásbérből	56	—	
Készpénzi összes bevétel:	29,857	43²⁰/₁₀₀	

1838ban ezen és mult évekről fizetetlen maradt:

	p. fr.	kr.
Alapítványi kamat	3,678	—
Hitelezvényi kamat	2,004	—
Holtig-ajánlat	1,075	—
Az összes maradéktartozás	7,357	—

Kiadás.		p. fr.	kr.
Hitelezésre	8,000	—	
Titoknok', helybeli 's vidéki rendestagok, tisztviselek', segédek, másolók és szol- gák' díjaira	8,626	35	
Fizetéstelen vidéki rend. tagok' nagygyü- léskori napdíjaira 's utazási költségeire Könyvek' 's ezzel rokonok' kiadására a' mellékpenztárn. részint segeley-illetősé- gül, részint előlegezés v. anticipatiókép. Hivatalos nyomtatási réz- és kőmetszési, oklevélkészületi, könyvárosi 's kötési költségeikül	2,500	—	
Butorozásra	522	38	
Szállásbérre	1014	2	
Irományszerekre, világításra és fára	1300	—	
Jutalmazásokra	299	28	
Játékszinre (szindarab-fordítások és pá- holybér' fejében)	1,880	—	
Posta-szállítási 's elegy apró költségül	621	—	
	325	1	
Egész évi költség összesen	25,476	56	

'S így kivonván a' 29,857 fr. 43²⁰/₁₀₀ kr. bevételből
a' 25,476 fr. 56 — kr. kiadást

1839re mar. a' főpenztárb: 4,380 fr. 47²⁰/₁₀₀ kr.A' magyar tudós társaság által kitett
jutalomkérdések 1839-ben.

Törvénytudományi.

Határozassék meg a' büntetés' értelme és célja; adassanak elő annak biztos elvei, és ezekhez alkalmazható nemei; fejtsék meg, találhat-e köztök helyet a' halálbüntetés, és melly esetekben; 's miképen, és milly sikerrel gyakoroltatott ez a' régi és újabb népeknél, különösen hazánkban.

Természettudományi.

Jeleltessenek ki azon gyógy- és műtani testek, mellyek honunkban is teremnek, vagy természetök, 's mind a' mellett részint még most is külföldről hozatnak be, részint mind eddig kivitelre nem fordítatnak; mi ennek oka, 's miként lehetne azt eszközölni, hogy azok ne csak országunk' szükségeit pótolnák, hanem külkereskedési czikkelyekké is válhatnának.

Jutalma mindeniknek 100 darab arany.

MELLÉK-PENZTÁR' ÁLLAPOTJA 1838 végén.

Bevétel.		p. fr.	kr.
1837diki pénztár-maradvány	2,339	36 ²⁰ / ₁₀₀	
A' főpenztár' segedelem-nyújtásából	2,500	—	
Eladott könyvek' árából	8,023	9	
Elegyből	—	6	
Összes bevétel	12,862	51²⁰/₁₀₀	

Kiadás.		p. fr.	kr.
Könyvnyomtatási és javítási költségre	7,359	31	
Tisztelet- és szerkesztési díjakra	2,188	32	
Rézmetsetek, képek, könyv- kötési költség' 's papiros' árában	981	54	
Kamat-fizetésre	300	—	
Elegyre	125	24	
Összesen	10,955	21	

Ezt levonván marad 1839re	1,907	30²⁰/₁₀₀
----------------------------------	--------------	---------------------------------------

Pesten, az Igazgatóság' tanácskozási üléséből, november' 23-kán 1839.

Gr. Teleki József.

előülöl.

Dr. Schedel Ferencz,

titoknok.

Mindenik osztálybeli pályairások' beküldésének változhatatlan határnapja, mellyen túl semmi felelet el nem fogadható: martius' 21. 1841., midőn azt, írója' nevét rejtő pecsétos levélre hivatkozó jeligével, a' titoknok veszi által. A' beküldött másolat, melly ki nem adatás' esetében is az academia' leveltárában marad, a' nélkül, hogy a' szerző a' munka' sajátjagi jogát elvesztene, idegen kézzel és tisztán írva, lapozva, kötve küldessek. Ha a' jeligés levél' felbontása után kitétszenek, hogy a' munka saját keze' írása a' szerzőnek, ez a' jutalomtól elesik.

A' 100 arany jutalmon kívül, másod, sőt harmad karbelinek találendő felelet is kiadathatik, ivenként szabandó tiszteletdíj mellett. Pesten, a' 8-dik köz ülésből, november' 24., 1839.

D. Schedel Ferencz, titoknok.

Kisfaludy társaság.

I. A' társaságnak mult évi nov. 27dikén tartott gyűléséből kihirdetett ezen jutalomtételre: „Készíttessenek kézikönyv, melly a' szavalásnak mind általános, mind különösen a' színészetre

alkalmazott elveit és szabályit kimerítőleg 's gyakorlatilag adja elő, szükséges ügyelettel a' magyar nyelv' grammaticai viszonyaira, dialectusaira, versszerkezetére 's azon hibákra, mik jellemen színeszínk' szóbeli előadásit gyakran disztelenitk'; nov. 20ig, mint határnapig, két munka érkezett be, illy jelígekkel: 1. Nihil praecepta atque artes valere, nisi adiuvante natura. *Quintil.* 2. Vox est mentis index, et velut exemplar, ac totidem, quot illa, mutationes habet. *Quintil.* II. Hasonlóképe a' Kisfaludy-társaság' idei febr. 6án hirdetett azon jutalomtételére, melly a' puszta-országos szerződést tárgyalja, ballada-alakban, szinte nov. 20ig, huszonegy munka érkezett az igazgatóhoz, illy jelígekkel: 1. Törvény nyugtat; erő ved; tart haza; bírtok elégít; rend igazít; ipar ad; Nemzet, erősen így áll. 2. Arma imperia parant, leges parta conservant. Verböczy. 3. Ledölt országok' hamvain egy új hon támad fel. (a) *Kölcsey.* 4. Szép az ének, ha a' nemzet' szívéhez szól. 5. Dúdold verset. Kinek? A' magyar nemzetnek. Sap. Szilágyi S. 6. Ledölt országok' hamvain egy szép hon támad fel stb, melly lelket tölt, melly szívet ráz neve' zengésével. (b) *Kölcsey.* 7. Lelkeket ihlessen, szívet nemesítsen az ének. 8. Hol az atyák' hős nemzete, a' mult kor' harezos gyermeki? Elháltak. Hangja zeng csak hiroknek közöttünk. *Ossian.* 9. Egy szép hon támad fel, melly lelket tölt, melly szívet ráz neve' zengésével. (c) *Kölcsey.* Nihil est tam aptum ad ius, quam lex. *Cic.* 11. Megfogyva bár, de törve nem, el nemzet e' hazán. *Vörösm.* 12. Nem sokaság, hanem lélek 's szabad nép tesz csoda dolgokat. *Berzsenyi.* 13. A' haza áll. 14. Romlatlan vala nemzetem. 15. Hazádnak rendületlenül légy hiva, ó magyar! Bölcsöd az, 's majdan sírod is, melly ápol 's eltakar. *Vörösm.* 16. Jelige nélkül, illy kezdettel: Csatak özönhullámi közt. 17. A' mult' kárpitját szellőztem. *Josika M.* 18. 19. 20. Nezz Arpádra, magyar, ki hazát állita nemednek! a) b) c) *Vörösm.* 21. Észt es kart a' hon' javára. 22. Emberek teszik a' valóságos hazát, nem az élet nélküli hallok és tersedgek. *Kölcsey.* 23. Und wann sich Männer frei erheben, und treulich schlagen Hand in Hand, Dann tritt das innre Recht ins Leben, und der Vertrag giebt ihm Bestand. *Uhland.* 24. Nagy zaj között ez zeng vala: esküszünk! *Virág.* A' jelíges levelkek a' jelen volt tagok' pecséteivel lepecsételtetve, az igazgatónál őriztetnek; a' versenymunkák pedig e' vegre választott bírának, nev szerint az I. rendbeliek Bajza József, b. Jósika Miklós és Schedel Ferencz; a' II. rendbeliek pedig Bartfay László, Czuczor Gergely, Szalay László, Szenvey József és Vörösmarty Mihály uraknak rendeltettek kiadatni, vizsgálat végett. A' siker a' társaságnak, 1840 febr. 6. tartandó 3dik köz ülésben fog köz hírré tetetni. Költ Pesten, a' Kisfaludy-társaság' üléseből, nov. 21. 1839. *Páy András* igazg. mk. *Szalay László*, hely. jegyző mk.

Almanachtársaság.

— Az almanachtársaság' folyó hó' 12én tartott nagy gyűlésében, az igazgatóválasztmány jelentést teven évi munkálatairól, jelesen:

Nyomatik Budán a' magyar kir. egyetem' betűivel.

A) Az almanach' kiadása' tárgyában, előadván, miképen a' betűk iranti értekezés egy londoni nyomtató műhelylyel fogatlan maradván; 's ennyi idővesztés után a' Párizsban megrendelt betűnyak csak 1840ki januárban érkezendének meg; az a' cizlomszók pedig előbbi vállalatokkal levén elfoglalvák, aprílire ígérkezettek csak műveik; de különben is a' szerkesztőhöz mindeddig kevés tartalomunkak küldettek be: határozatott, hogy az almanach' kiadása a' jövő évről már elkésvén, cizlapijára az 1841. évszám nyomattasok. Egyszersmind helyesírás' tekintetében a' szerkesztő megbízatek, hogy a' legközelebb gyakoroltatni kezdett mod' nyomán semmi kihagyójt ne használjon.

B) A' pénztár' folyó hó' 12kény állapotját a' következő pontokban bemutatván:

a) A' naplo' tetelei szerint, a' fentírt napig befizetett 154 es $\frac{1}{2}$ részvény után, bevétel volt „ „ 1545 f. p.p.

b) Ugyanannak kiadási teteleivel egybevetvén az Elnök' utalványait, az ebből kifejtett összes kiadás' mennyisége „ „ 315 ft. 33 kr.

c) A' b) alatti összeget az a) alattiból kivévén, kelle a' pénztárban lenni „ „ „ „ „ „ 1229 ft. 27 kr. melly közpénzbeli összeg a' pénztárban valóban megis találtatott, az igazgató választmány' munkálata jóváhagyatván, a' nagy gyűlési ellenörködés' értelmében, Jerney János, Nagy Ignác, és Ujváry Ferencz urak a' számadások' vizsgálata végett kiküldettek.

Ez úttal egyszersmind, tapasztaltatván, miképen az egyesületi tagok' többsége részvényeit mind eddig be nem fizeté; nehogy a' vállalat' létrehozása pénztári hiány miatt akadályoztassek: tisztelettel felszólítatnak, hogy az alapszabályok' 's aláírási ívek úján kifejezett értelemben részvényeiket Csanády Ferencz egyesületi pénztárnok urnál (ujviláguteza, Reisingerház, 554. sz.) minél eblebb lefizetni méltóztassanak.

A' jövő köz ülés' napjaul 1840ki medárd vásár' vasárnapja tüzetett ki azon határozat' kíséretében, hogy az akkor véghez menendő tisztújítás iránt a' társaság' előlegesen értesítessék. Költ Pesten, nov. 23. 1839.

Kuthy János, m. k. jegyző.

Nyilt levél.

— Tekintetes Bajza József úrhoz stb. „Tekintetes úr! A' Figyelmező' f. évi nov. 19én költ 46ik számában, 757ik lapon megjelent abbéli jelentésre, hogy a' magyar színművészetet tárgyzó röpkeirat' fordítását, ha csakugyan azt nemetre átvetetni szándekom volna, ügyesb kézre bizzam Frankenburgéna, ki azt állítolag hűtlenül adja vissza, van szerencsém Kegyednek szokott tisztelettel tudára adni, hogy en ezen tekintetben sem Frankenburggal, sem mással, korántsem voltam illy nemű összeköttetésben, mit is nyilvánítani kérek, kívánok és sürgetek. Tekintetes urnak Pesten, nov. 19. 1839. alazatos szolgája

Füskúti Lau'erer János.